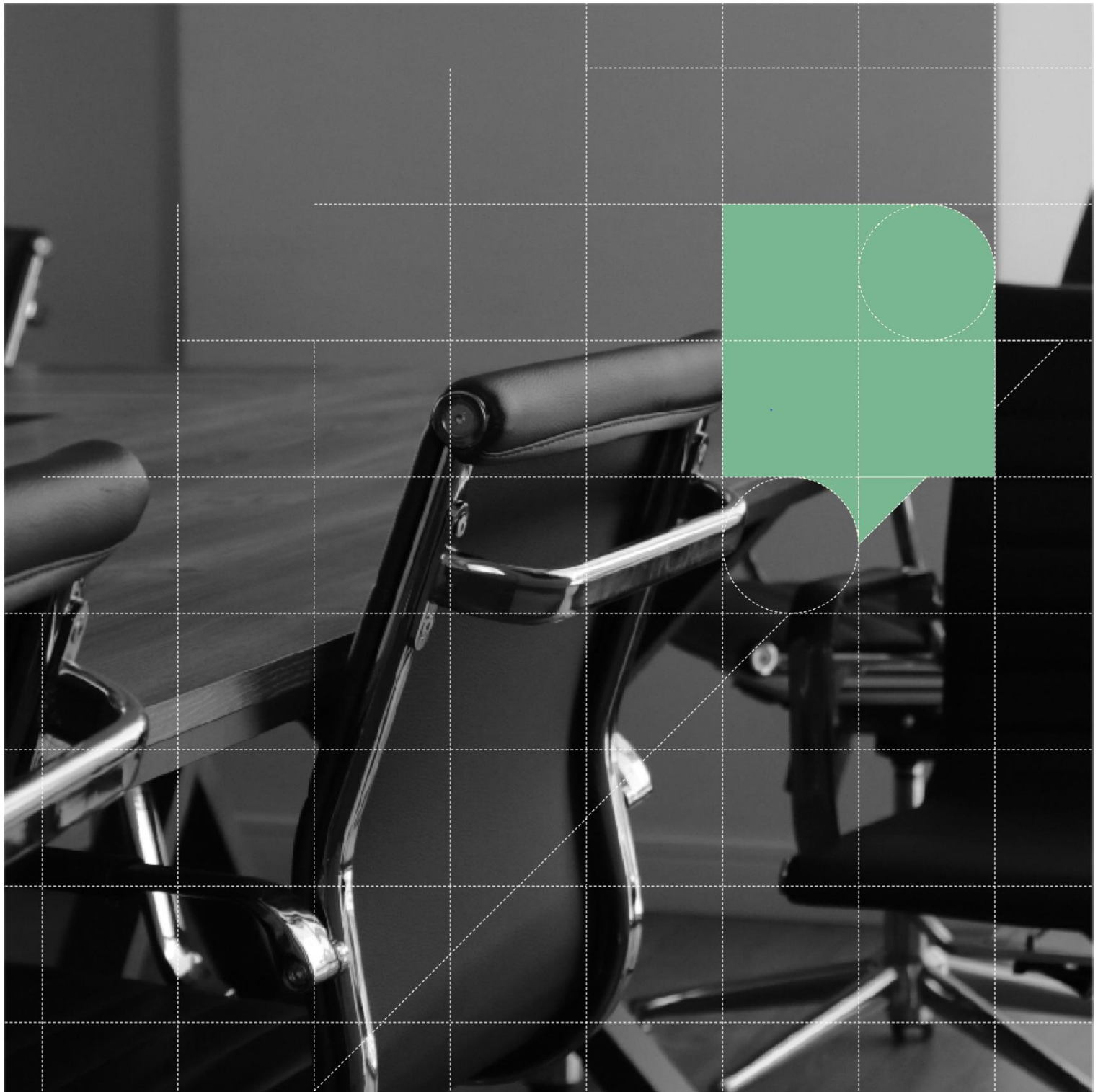

Regelrådets uttalelse

Om: **Forslag til ny lov om bærekraftige produkter og verdikjeder**

Ansvarlig: **Klima- og miljødepartementet**

Regelrådets konklusjon: **Forslaget er tilstrekkelig utredet**

Klima- og miljødepartementet

Deres ref.:

23/4257

Vår ref.:

23/00150

Vår saksbehandler:

Jørgen Falkheim

Dato:

11.09.2023

Uttalelse

Om: **Forslag til ny lov om bærekraftige produkter og verdikjeder**

Konklusjon: **Forslaget er tilstrekkelig utredet**

Regelrådets samlede vurdering av forslaget

Klima- og miljødepartementet har sendt på høring forslag til ny lov om bærekraftige produkter og verdikjeder.

Regelrådet mener at forslaget er tilstrekkelig utredet, jf. utredningsinstruksen pkt. 2-1 og 2-2. Regelrådet finner at høringsnotatet er gjennomgående godt utredet. Problemet og målet kommer godt frem, og det er gjort vurderinger av forutsetningene for en vellykket gjennomføring for næringslivet.

Selv om lovforslaget ikke direkte medfører vesentlige nye byrder til norsk næringsliv, inneholder høringen en god gjennomgang av en del av kravene som ventes i gjennomføringsrettsaktene. Regelrådet mener imidlertid at departementet kunne brukt EU-kommisjonens konsekvensutredning i større grad for å belyse virkningen av økodesignforordningen.

Regelrådet vil påpeke viktigheten av at norske myndigheter også i den videre prosessen holder næringslivet oppdatert om de nye rettsaktene som kommer slik at ikke mangel på informasjon blir en konkurranseulemppe for norske bedrifter. Videre må nytt regelverk vurderes grundig opp mot gjeldende norsk rett for å hindre eventuell dobbeltrapportering og uklarhet for berørt næringsliv. Det er på det rene at en del nye rettsakter vil gå på tvers av ansvarsområdene til de forskjellige myndighetsorganene i Norge. Det er derfor viktig med tett samarbeid mellom de aktuelle departementene og direktoratene.

Dette høringsforslaget er en del av en større regelverksprosess som på sikt vil gi store økte kostnader for norsk næringsliv. Da vi på det nåværende tidspunkt ikke vet detaljene i de nye reguleringene, er det vanskelig for Regelrådet å si om forslaget er utformet slik at målene kan oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.

På de neste sidene kan du lese mer om Regelrådets vurderinger. Ta gjerne kontakt ved spørsmål.

Med vennlig hilsen
Sandra Riise
leder av Regelrådet

1 Om forslaget som er sendt på høring

Klima- og miljødepartementet har sendt på høring forslag til lov om bærekraftige produkter og verdikjeder. Forslaget gjennomfører EU-kommisjonens forslag til økodesignforordning (COM (2022) 142) av 30. mars 2022 i norsk rett. Økodesignforordningen er på tidspunktet for høringen ikke endelig vedtatt i EU.

Omstillingen til en sirkulær, mindre ressurskrevende økonomi er et av de viktigste satsningsområdene under EUs grønne giv. Økodesignforordningen etablerer rammene for et sett bindende, overordnede bærekraftskrav slik som gjennvinnbarhet, levetid og kvalitet, innhold av materialgjennvunnet råvare, at produkter lettere skal kunne repareres, oppgraderes og vedlikeholdes, samt nye krav til knyttet til klima- og miljøfotavtrykk. Økodesignforordningen medfører ingen større krav for næringslivet direkte, men vil danne rammeverket for etterfølgende detaljerte, produktspesifikke rettsakter.

Norsk lovgivning har ikke i dag et motstykke til det regelverket som utvikles i EU. Ny lovgivning er derfor nødvendig for å sikre tilstrekkelig nasjonalt hjemmelsgrunnlag for gjennomføring av rettsakter i EU/EØS om bærekraftige produkter og muliggjør en effektiv og samtidig gjennomføring i norsk rett.

2 Regelrådets mandat og prioritering

Regelrådet skal bidra til at næringslivet ikke påføres unødvendige byrder gjennom nytt eller endret regelverk, jf. vedtekter for Regelrådet § 1. Rådet gir rådgivende skriftlige uttalelser ved høring.

Regelrådet skal vurdere utformingen av forslag til nytt eller endret regelverk, både lover og forskrifter som påvirker næringslivets arbeidsbetingelser og øvrige relevante forhold, jf. vedtektene § 2 første ledd. Rådet står fritt til å prioritere hvilke saker vi gir uttalelser til.

2.1 Hvorfor Regelrådet har valgt å uttale seg om saken

Overgangen til en bærekraftig og sirkulær økonomi er en av de største og vanskeligste reguleringsutfordringene i vår tid, og vil kreve store ressurser. Regelrådet registrerer at økodesignforordningen er et viktig element i denne overgangen. Selv om lovforslaget i seg selv ikke oppstiller direkte nye krav og plikter til næringslivet vil loven fungere som et rammeverk for rettsakter som senere skal innføres i norsk rett. Slik Regelrådet forstår det vil de påfølgende rettsaktene stille store krav til næringslivet. Regelrådet mener derfor det er viktig at prosessen rundt omstilling til en mer sirkulær økonomi er grundig og tilstrekkelig opplyst. Det er på det rene at svært mange bedrifter vil bli berørt av det nye produktrammeverket. Regelrådet mener derfor at det er viktig at vi allerede på dette stadiet uttaler oss om utredningen og gjennomføringen av denne saken.

3 Regelrådets vurdering av utredningen

Ifølge Regelrådets vedtekter § 2 første ledd skal Regelrådet ta stilling til om det er gjennomført konsekvensvurderinger etter de krav som utredningsinstruksen stiller, og om virkningene for næringslivet er tilstrekkelig kartlagt. Regelrådets uttalelser tar særlig utgangspunkt i kravene til

innhold i beslutningsgrunnlaget i utredningsinstruksens punkt 2-1 Minimumskravene til utredning og punkt 2-2 Omfang og grundighet.

3.1 Beskrivelse av problemet og målet med forslaget

Hovedformålet med utredningen er omstillingen til en sirkulær, mindre ressurskrevende økonomi. Regelrådet mener at problem og mål er tilstrekkelig beskrevet i høringsnotatet. Høringen inneholder en tilstrekkelig gjennomgang av de miljø- og bærekraftutfordringene vi står overfor i dag, og skisserer på en god måte hva man ønsker å oppnå med den nye lovgivningen.

3.2 Utredning av alternative tiltak

Lovforslaget gjennomfører EUs økodesignforordning i norsk rett. Etter EØS-avtalen skal Norge gjennomføre forordninger «som sådan» i norsk rett og har dermed ikke handlingsrom til å utrede og vurdere alternative tiltak. Regelrådet registrerer at EU-kommisjonen har utredet alternative tiltak i sin konsekvensutredning, og at det således har vært en avveining av ulike alternativer tidligere i prosessen. Videre finner Regelrådet det positivt at departementet i høringsnotatet har gjort rede for gjeldende rett i andre land. Regelrådet har forståelse for at departementet ikke har kunnet se til andre land i forbindelse med gjennomføringen av forordningen, da denne ikke er endelig vedtatt i EU ennå.

3.3 Beskrivelse av berørt næringsliv

Departementet gir i høringsnotatet en god oversikt over hvilke næringer EU har pekt ut som satsningsområder for den grønne omstillingen, og som dermed vil bli påvirket av de påfølgende rettsaktene. Det kommer klart frem av høringsnotatet at svært mange norske bedrifter vil bli berørt av det forsterkede produktrammeverket gjennom de delegerte rettsaktene.

3.4 Utredning av virkninger for næringslivet

Regelrådet registrerer at lovforslaget primært er en hjemmelslov for etterfølgende rettsakter på økodesignområdet. Lovforslaget i seg selv vil ikke direkte medføre vesentlige virkninger for næringslivet på kort sikt. Regelrådet finner det positivt at høringen inneholder en vurdering av virkningene av økodesignforordningen generelt, og flere av de aktuelle rettsaktene som vil bli innført i norsk rett spesielt. Dette bidrar til å opplyse de berørte bedriftene både om det overordnede og generelle, men også om de spesielle rettsaktene og hvilke prosesser som går parallelt i EUs regelverksutvikling på dette området. Gjennomgangen belyser på en god måte hvilke virkninger som indirekte vil kunne følge av lovforslaget.

Regelrådet er kjent med at EU-kommisjonen har gjennomført en konsekvensutredning av den nye økodesignforordningen. Regelrådet mener at departementet i større grad kunne brukt og vist til denne konsekvensutredningen i høringsnotatet. Videre kunne departementet vurdert om virkningene av forordningen er de samme for Norge som for EU, eller om det er ulikheter som bør kommenteres.

I det videre arbeidet med gjennomføringen av økodesignforordningen med etterfølgende rettsakter bør departementet også vurdere om norsk næringsliv kan oppnå konkurransefordeler av overgangen til en bærekraftig og sirkulær økonomi.

3.5 Forutsetninger for en vellykket gjennomføring for næringslivet

Regelrådet mener at høringen inneholder en tilstrekkelig gjennomgang av forutsetningene for en vellykket gjennomføring av økodesignforordningen i norsk rett. Regelrådet vil imidlertid påpeke at dette bare er begynnelsen på en lang prosess med høring og gjennomføring av en rekke rettsakter. Vi mener derfor at norske myndigheter bør forsøke å involvere seg i regelverksutviklingen i EU så langt det lar seg gjøre for å sikre at norske interesser og behov blir framført og ivaretatt i utredningsprosessen. Videre bør de berørte departementene og direktoratene lage en plan for hvordan disse rettsaktene skal bli gjennomført i norsk rett på en god måte som ikke bare sikrer korrekt gjennomføring. Men, som også er tilstrekkelig grad involverer og tar hensyn til de berørte bedriftens behov for informasjon og brukervennlige løsninger. I det videre arbeidet blir det spesielt viktig å identifisere og vurdere eventuelt nasjonalt handlingsrom, og informere norsk næringsliv så raskt som mulig om hva som foregår i EUs regelverksutvikling. Dette vil være viktig for å sikre at informasjonsetterskudd ikke skal bli en konkurranseulempa for norsk næringsliv.

Det følger av økodesignforordningen at regelverket skal evalueres innen åtte år fra tidspunktet den er vedtatt. Regelrådet anbefaler at det gjennomføres en evaluering i Norge i forbindelse med dette slik at Norge kan gi innspill og bidra med forslag til nødvendige endringer.

4 Prinsipper for god regulering av næringslivet

Regelrådet skal følge den faglige utviklingen og praksis på områdene regelforenkling og regulering, og gi informasjon og generell veiledning som fremmer effektiv regulering, jf. vedtektene § 2 fjerde ledd. I dette arbeidet ser Regelrådet blant annet til bestepraksis i Norge og arbeidet med god regulering i andre land. Regelrådet ser også hen til reglene om tidlig involvering av berørte i utredningsinstruksen punkt 3-1.

4.1 Særskilt vurdering av hensynet til små virksomheter

De fleste virksomheter i Norge er små virksomheter, og disse bidrar i stor grad til den samlede verdiskapningen. Regelrådet jobber for å øke bevisstheten om at tiltak kan påvirke små virksomheter annerledes enn store virksomheter. For eksempel kan administrative oppgaver pålagt gjennom regelverk være mer krevende for små enn for store virksomheter.

Regelrådet finner det positivt at EU-kommisjonen i økodesignforordningen foreslår en del unntak for små- og mellomstore bedrifter. Regelrådet registrerer imidlertid at Rådet og Parlamentet ønsker et forbud mot enkelte forbrukerprodukter direkte i forordningen. Slik vi forstår det skal disse reglene ikke gjelde for mikrobedrifter, men kan bli innført for små- og mellomstore bedrifter etter en viss tid. Regelrådet anbefaler at departementet følger nøye med på dette når resultatet fra de interne forhandlingene i EU kommer og forsøker å få til gode løsninger.

4.2 Involvering av berørt næringsliv i regelverksprosessen

Regelrådet finner det positivt at EUs rammeverk for bærekraftige produkter med forslag til ny økodesignforordning har vært på høring i Norge, og at departementet har vurdert høringsinstansenes innspill. EUs initiativ for å gjøre bærekraftige produkter til normen, inkludert forslaget til ny økodesignforordning ble også presentert på EØS-referansegruppemøte for miljø i Klima- og miljødepartementet 22. juni 2022. En rekke aktører fra norsk næringsliv, organisasjoner

mv. var til stede på møtet. På denne bakgrunn mener Regelrådet at tidlig involvering av næringslivet er gjennomført på en tilstrekkelig måte i denne saken.

Som nevnt ovenfor blir det viktig også i det videre arbeidet med de påfølgende rettsaktene å fortsette å inkludere norsk næringsliv i prosessen. Dette vil være helt sentralt for at Norge skal kunne påvirke regelverksutviklingen i EU slik at den ikke påfører norsk næringsliv større ulemper enn nødvendig. Det er også viktig å forhindre at manglende informasjon blir en konkurranseulempe for norsk næringsliv.

4.3 Rapporteringsbyrder

Økodesignforordningen innfører dokumentasjonsplikter og rapporteringsplikter på enkelte områder, og særlig for de største bedriftene. Slik Regelrådet forstår det vil detaljene i dette komme i gjennomføringsrettsaktene. Regelrådet anbefaler at departementet har fokus på å begrense de administrative byrdene og legge til rette for brukervennlige og effektive løsninger der rettsaktene tillater det.

4.4 Fremtidsrettet regulering

Det fremgår av høringsnotatet at et av formålene med den nye loven er å effektivisere innføringen de nye rettsaktene.

Regelrådet finner det er positivt at departementet legger opp til en effektivisering av innføringen av de ventede rettsaktene fra EU. Samtidig er det viktig at virkningene og gjennomføringen vurderes i tilstrekkelig grad. Videre er det positivt at departementet aktivt forsøker å få på plass en lov som kan stå seg over tid til tross for hyppige endringer fra EU.

Regelrådet vil minne om at nytt regelverk må bli vurdert opp mot gjeldende norsk rett for å hindre eventuell dobbeltregulering, dobbelrapportering og uklarhet for berørt næringsliv. Det er ventet mye ny regulering på bærekraftsområdet i årene som kommer. I denne sammenheng vil det bli viktig at myndighetene prioriterer forenklingsarbeidet, så ikke den totale belastningen på næringslivet blir for stor. Her vil det også være viktig med et tett samarbeid mellom de forskjellige berørte departementene og direktoratene. Særlig i de tilfeller der nye rettsakter påvirker områder som går på tvers av ansvarsområdene til de forskjellige myndighetsorganene.

4.5 Planlagt fremtidig evaluering av regelverket

Regelrådet kan ikke se at en fremtidig evaluering av regelverket er vurdert i høringsnotatet. Det fremgår imidlertid av økodesignforordningen at regelverket skal evalueres i EU om 8 år. Regelrådet vil påpeke viktigheten av at det også gjennomføres en evaluering i Norge, slik at vi kan gi innspill til viktige endringer.

5 Er forslaget utformet slik at målene oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet?

Lovforslaget i seg selv medfører ikke direkte vesentlige kostnader for norsk næringsliv. Videre er det begrenset nasjonalt handlingsrom i forbindelse med gjennomføringen av økodesignforordningen i norsk rett.

Lovforslaget er imidlertid en del av en større regelverksprosess som på sikt vil gi store økte kostnader for norsk og europeisk næringsliv. På det nåværende tidspunkt er det derfor vanskelig for Regelrådet å si om forslaget er utformet slik at målene kan oppnås til en relativt sett lav kostnad for næringslivet.